

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2008. április 24.*

A C-143/07. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Finanzgericht Hamburg (Németország) a Bírósághoz 2007. március 13-án érkezett, 2007. február 15-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **AOB Reuter & Co.**

és

a **Hauptzollamt Hamburg-Jonas**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Lenaerts tanácselnök, G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, Juhász E. (előadó) és J. Malenovský bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az AOB Reuter & Co. képviselőjében H.-J. Prieß és M. Niestedt Rechtsanwälte,
- a Hauptzollamt Hamburg-Jonas képviselőjében G. Seber, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Községek Bizottsága képviselőjében F. Erlbacher és Z. Maršálková, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1994. december 2-i 2945/94/EK bizottsági rendelettel (HL L 310., 57. o.) módosított, a mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer alkalmazásának közös részletes szabályai megállapításáról szóló, 1987. november 27-i 3665/87/EGK bizottsági rendelet (HL L 351., 1. o.; a továbbiakban: 3665/87 rendelet) 11. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

- ² A jelen kérelmet az AOB Reuter & Co. (a továbbiakban: AOB Reuter) és a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Hamburg-Jonas fővámhivatala, a továbbiakban: Hauptzollamt) között harmadik személy által meghamisított okmányok alapján megítélt visszatérítés kifizetésének megtörténte utáni szankciók alkalmazása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

- ³ A 2945/94 rendelet első, második, harmadik, és ötödik preambulumbekkezdése kimondja:

„mivel a közösségi szabályok kizárólag objektív szempontok alapján rendelkeznek az export-visszatérítés nyújtásáról, különösen az exportált termék mennyiségére, természetére és jellemzőire, valamint földrajzi rendeltetési helyére tekintettel; mivel a tapasztalat azt mutatja, hogy a Közösség költségvetése szempontjából káros szabálytalanságok, és különösen a csalások kiküszöbölése érdekében folytatott küzdelmet erősíteni kell; mivel e célból rendelkezni kell a jogosulatlanul kifizetett összegek behajtásáról és a szankciókról, ösztönözve az exportőröket a közösségi szabályok betartására;

mivel az export-visszatérítési rendszer megfelelő működésének biztosítására szankciókat kell alkalmazni, tekintet nélkül a szabálytalanság szubjektív körülményeire; mivel azonban egyes esetekben – különösen az illetékes hatóság által elismert nyilvánvaló tévedés esetén – célszerű eltekinteni a szankcióktól, illetve szándékos cselekmények esetén szigorúbb szankciókat kell alkalmazni;

mivel az exportőr hibás adatszolgáltatása jogosulatlan visszatérítés kifizetéséhez vezethet, amennyiben a valós tényállást nem tárják fel, a valós tényállás megállapítása esetén helyénvaló, hogy az exportőrre ahhoz az összeghez mért szankciót alkalmazzanak, amelyet jogosulatlanul kapott volna, amennyiben a hibára nem derül fény; a szándékosan hamis adatszolgáltatás esetén pedig súlyosabb szankciót kell alkalmazni;

[...]

mivel a múltbeli tapasztalatok, valamint a jelen összefüggésben már megállapított szabálytalanságok és csalások azt mutatják, hogy az ilyen intézkedés szükséges, arányos, kellő visszatartó erővel rendelkezik, és valamennyi tagállamban egységesen kell alkalmazni.” [nem hivatalos fordítás]

4 A 3665/87 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az 5. és a 16. cikk sérelme nélkül, a visszatérítés kifizetése annak igazolásától függ, hogy az elfogadott kiviteli nyilatkozatok hatálya alá tartozó termékek változatlan állapotban, az elfogadástól számított 60 napon belül elhagyták-e a Közösség vámterületét.” [nem hivatalos fordítás]

5 Az említett rendelet 11. cikke kimondja:

„(1) Amennyiben megállapításra kerül, hogy az exportőr az export-visszatérítés igénylése során az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért, a szóban forgó kivitel után járó visszatérítés a ténylegesen exportált termékek után járó összeg lesz, amelyet az alábbi összegekkel kell csökkenteni:

- a) az igényelt visszatérítés és a ténylegesen megvalósult export után járó visszatérítés különbségének a fele;
- b) az igényelt visszatérítés és az exportőrt megillető visszatérítés különbségének kétszerese, ha az exportőr szándékosan szolgáltatott hamis adatokat.

Az igényelt visszatérítés a 3. cikk vagy a 25. cikk (2) bekezdése szerint szolgáltatott adatokból kiszámított összeg. Amennyiben a visszatérítés a rendeltetési hely szerint változik, az igényelt visszatérítés differenciált részét a 47. cikk szerint szolgáltatott adatok felhasználásával kell kiszámítani.

Az a) pontban megállapított szankció nem alkalmazható:

– *vis maior* esetén;

- az exportőr akaratán kívül álló olyan kivételes esetekben, amelyek a kiviteli nyilatkozatnak vagy a fizetési nyilatkozatnak az illetékes hatóságok általi elfogadását követően következnek be, feltéve, hogy az exportőr amint tudomást szerzett e körülményekről – de legkésőbb a 47. cikk (2) bekezdésében rögzített határidőn belül – tájékoztatja az illetékes hatóságot, és ez utóbbi még nem állapította meg, hogy az igényelt visszatérítés jogosulatlan;
- az igényelt visszatérítés nyilvánvaló hibája esetében, amelyet az illetékes hatóságok felismertek;

[...]

Amennyiben az a) és b) pontban megállapított csökkentés negatív előjelű összeget eredményez, az exportőrnek ezt az összeget kell megfizetnie.

Ha az illetékes hatóságok azt állapítják meg, hogy az igényelt visszatérítés összege nem megfelelő, hogy az export nem történt meg, és hogy következésképpen a visszatérítés csökkentése nem lehetséges, az exportőrnek az a) vagy b) pontban foglalt szankciónak megfelelő összeget kell megfizetnie. [...]

[...]

A szankciók a nemzeti szinten megállapított egyéb szankcióktól függetlenül alkalmazandók.

[...]

(3) Az (1) bekezdés negyedik albekezdése szerinti negatív előjelű összegre vonatkozó fizetési kötelezettség sérelme nélkül a kedvezményezett köteles visszafizetni a jogosulatlanul kapott visszatérítésnek a kifizetés és a visszafizetés között eltelt időszakra számított kamatokkal növelt összegét, ideértve az (1) bekezdés első albekezdése szerint alkalmazandó szankciót is. [...] [nem hivatalos fordítás]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 6 1995. október 18-a és 1995. december 12-e között az AOB Reuter összesen 24 alkalommal jelentett be a Hauptzollamt Landshutnál (landshuti fővámhivatal) Máltába irányuló fehér-cukor-exportot, és igényelte a vonatkozó kivitelek után a részére járó visszatérítés kifizetését. E visszatérítéseket – az áruk kilépését igazoló okmányok bemutatását követően – megítélték a részére, összesen 230 102,37 euró összegben.
- 7 Az exportügyletet az AOB Reuter nem saját maga végezte, hanem olasz kereskedelmi partnerein keresztül, akik ügyintéző cégeket vettek igénybe. Az említett társaság bankgarancia révén biztosította a szerződéses főkötelezettség teljesítését, vagyis a cukor kiléptetését a Közösség vámterületéről. Az AOB Reuter 1996. június 27-én oldotta fel e garanciát, azt követően, hogy megkapta az arra vonatkozó igazolásokat – a Hauptzollamt által előzőleg elfogadott, megfelelő bélyegzővel ellátott vámokmányok formájában –, hogy a kivitel rendben megtörtént.

- 8 1996. november 5-én a Zollkriminalamt Köln (a kölni vám- és pénzügyőrség) észlelte az áru-kiléptetés tanúsításának a vámokmányokon történt meghamisítását. Ennek következményeként a Hauptzollamt 1997. július 7-i helyesbítő határozatával visszakövetelte az AOB Reuter részére kifizetett export-visszatérítéseket, amely az említett összeget vissza is fizette.
- 9 1998. január 19-én a Hauptzollamt 24 határozatot hozott, amelyekben az AOB Reuterrel szemben szankciót alkalmazott; utóbbi e határozatokkal szemben 1998. február 5-én panaszt terjesztett elő. Miután a panaszt elutasították, az AOB Reuter 2003. április 10-én keresetet nyújtott be a Finanzgericht Hamburghoz a szankciót alkalmazó határozatok hatályon kívül helyezése iránt.
- 10 Az említett bíróság álláspontja szerint az AOB Reuter nem szolgáltatott téves adatokat a kiviteli nyilatkozatában, mivel e társaság a visszatérítés tárgyát képező áruszállítmány Máltába irányuló kivitelére vonatkozóan csupán szándéknyilatkozatot tett. A kivitel ugyanis az AOB Reuter szerződőtársának csalárd magatartása miatt hiúsult meg. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság szerint az AOB Reuterrel szemben a 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében foglalt szankció csak akkor alkalmazható, ha az árunak a Közösség vámterületéről való kiléptetésére vonatkozó feltétel be nem tartása indokoltá teszi e szankció alkalmazását.
- 11 A Finanzgericht Hamburg – mivel úgy vélte, hogy az ilyen szankció alkalmazása az említett 11. cikk (1) bekezdésének értelmezésétől függ – felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A [...] 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése alapján kizárólag az exportőr által a kiviteli nyilatkozatban szolgáltatott hamis adatok szankcionálандók vagy egyedül a visszatérítésre való jogosultság anyagi feltételeinek be nem tartása képezi a szankció tárgyát?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 12 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy a 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az ott írt szankció azzal az exportőrrel szemben alkalmazandó, aki valamely áru tekintetében az export-visszatérítést igényelte, amikor ezen áru – szerződőtársának család magatartása következtében – nem került kivitelre.
- 13 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az export-visszatérítési rendszerre egyrészt az jellemző, hogy a közösségi támogatást csak akkor ítélik meg, ha az exportőr azt kifejezetten igényli, másrészt pedig az, hogy azt a közösségi költségvetésből finanszírozzák (a C-309/04. sz. Fleisch-Winter ügyben 2005. december 1-jén hozott ítélet [EBHT 2005., I-10349. o.] 31. pontja).
- 14 Az említett exportőrt illetően a Bíróság a 3665/87 rendelettel és szankciórendszerével kapcsolatban már kimondta, hogy mivel közösségi támogatási rendszerről van szó, a támogatás odaítélése annak a feltételnek van alárendelve, hogy az abban részesülő becsületessége és megbízhatósága vitán felül álljon (lásd ebben az értelemben a C-210/00. sz., Käserei Champignon Hofmeister ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6453. o.] 41. pontját és a fent hivatkozott Fleisch-Winter ügyben hozott ítélet 31. pontját).
- 15 A közösségi költségvetést illetően a 2945/94 rendelet első preambulumbekkezdése kimondja, hogy „[...] a tapasztalat azt mutatja, hogy a Közösség költségvetése szempontjából káros szabálytalanságok, és különösen a csalások kiküszöbölése érdekében folytatott küzdelmet erősíteni kell, [és] e célból rendelkezni kell [...] a szankciókról, ösztönözve az exportőröket a közösségi szabályok betartására”.

- 16 A 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő szankció jellegének megítélése egyértelmű mind annak szövege, mind a Bíróság e rendelkezéssel kapcsolatos ítélkezési gyakorlata alapján.
- 17 A 2945/94 rendelet második preambulumbekszdése értelmében „szankciókat kell alkalmazni, tekintet nélkül a szabálytalanság szubjektív körülményeire”. Valójában mindössze arról van szó, hogy a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdése első albekezdése b) pontjának megfelelően a szankció szigorodik, ha a cselekmény szándékos; ennek ellenére az ezen albekezdés a) pontjában foglalt szankciót akkor is alkalmazni kell, ha az exportőr nem vétkes. Ez utóbbi esetben viszont kizárólag az említett 11. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdésében taxatív módon felsorolt esetekben kizárt az első albekezdésben említett szankció alkalmazása.
- 18 A fent hivatkozott Káserei Champignon Hofmeister ügyben hozott ítélet 41. pontjában a Bíróság megállapította, hogy a szankció olyan különleges, a támogatási rendszer részét képező közigazgatási eszközt képez, amelynek célja, hogy a közösségi alapok megfelelő pénzügyi kezelését biztosítsa, valamint az említett ítélet 44. pontjában kimondta, hogy annak nem lehet büntető jelleget tulajdonítani.
- 19 Az előző két pontból következően az a felelősség, amelyen a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjában foglalt szankció alapul, alapvetően objektív jellegű.
- 20 Az említett szankció alkalmazhatóságához szükséges feltételek megállapításához az említett 11. cikk rendelkezéseinek egészét kell vizsgálni.

- 21 Az említett cikk (1) bekezdésének első albekezdése szankció alkalmazását írja elő az olyan exportőrrel szemben, aki az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért a ténylegesen exportált termékek után.
- 22 A Bíróság a mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítési rendszer alkalmazása közös részletes szabályainak megállapításáról szóló, 1999. április 15-i 800/1999/EK bizottsági rendelet (HL L 102., 11. o.; helyesbítés: HL L 180., 53. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 129. o.) kapcsán, amely egyébként a 3665/87 rendeletet hatályon kívül helyezte, és annak helyébe lépett, azonban annak tartalmát e tekintetben nem módosította, megállapította, hogy azt a kifejezést, hogy „az exportőr [...] az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért”, úgy kell értelmezni, hogy nemcsak akkor kell úgy tekinteni, hogy ezen exportőr az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért, ha az indokolatlan különbség az általa szolgáltatott adatok figyelembevételéből adódik, hanem akkor is, ha bebizonyosodik, hogy az exportőr nem jogosult a visszatérítésre, azaz a visszatérítés összege nulla (lásd ebben az értelemben a C-27/05. sz. Elfering Export ügyben 2006. április 27-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-3681. o.] 27. pontját).
- 23 Ezen ítélkezési gyakorlatból következik, hogy annak megállapításához, hogy valamely exportőr az őt megilletőnél nagyobb összegű visszatérítést kért-e a ténylegesen exportált termékek után, nem elegendő az illetékes hatóságok által a visszatérítés iránti kérelem elbírálásának időpontjában ismert tényeket számításba venni, hanem a kérelem benyújtását követő tényeket is figyelembe kell venni, különösen azokat, amelyekre az e hatóságok által végzett ellenőrzések során derül fény.
- 24 Végeredményben, ha mindez nem így lenne, az az illetékes hatóságok által végzett ellenőrzések létjogosultságát és hatékonyságát vonná kétségbe.
- 25 Amennyiben bebizonyosodik, hogy a termék kivitele, amelynek tekintetében a visszatérítést megítélték, nem történt meg, nyilvánvaló, hogy az exportőr az őt megilletőnél magasabb összegű visszatérítést kért, hiszen tényleges kivitel hiányában nem jár visszatérítés.

- 26 Ilyen esetben tehát az alkalmazandó szankció kizárólag a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének első albekezdésén alapulhat.
- 27 Mindazonáltal ugyanezen cikk más rendelkezései is kifejezetten azt írják elő, hogy a szankciót az exportőrrel szemben kell kiszabni, a kiviteli nyilatkozat elfogadását követő megállapítások alapján.
- 28 Így tehát a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének ötödik albekezdése szerint, ha az illetékes hatóságok azt állapítják meg, hogy a kivitel nem történt meg, és hogy következésképpen a visszatérítés csökkentése nem lehetséges, az exportőrnek az ugyanezen (1) bekezdés első albekezdésének a) vagy b) pontjában foglalt szankciónak megfelelő összeget kell megfizetnie. Ugyanezen cikk (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kedvezményezett köteles visszafizetni a jogosulatlanul kapott visszatérítést, ideértve az említett 11. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerint alkalmazandó szankciót is.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróságnak megküldött ügyiratok alapján az az exportügylet, amelyre tekintettel az AOB Reuter visszatérítésben részesült, nem ment végbe, és mivel e társaság végeredményben nem vitatta, hogy jogosulatlanul kapta meg az említett visszatérítést, ezért e körülmények között a visszatérítés kifizetésére indokolatlanul került sor.
- 30 Ilyen esetben a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjában foglalt szankció alkalmazása kötelező, kivéve, ha a mentesülésnek az ugyanezen bekezdés harmadik albekezdésében taxatív módon meghatározott feltételeinek valamelyike teljesül.

- 31 Ennélfogva nem fogadható el az a tézis, miszerint csakis az exportőr által a kiviteli nyilatkozatában szolgáltatott téves adatok indokolhatják az említett szankció alkalmazását.
- 32 A mentesülésnek a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésében foglalt feltételeit illetően az ügyiratokból nem derül ki, hogy az alapügyben e feltételek valamelyike teljesült-e.
- 33 Mindenesetre, a kérdést előterjesztő bíróság arra szeretne választ kapni, hogy az alapeljárásbelihez hasonló esetekben alkalmazható-e szankció, a jogszerűség, a jogbiztonság és az arányosság elvére figyelemmel. Az AOB Reuter, aki ugyanezen elvekre hivatkozik, úgy véli, hogy a jelen esetben ő a bankgarancia igénybevételével gondosan járt el, és ezzel előre védekezett szerződő partnerei esetleg mulasztásaival szemben.
- 34 Először is a jogszerűség és a jogbiztonság elvét illetően meg kell állapítani, hogy a 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdése egyértelmű, és a szankció alkalmazásához megfelelő jogi alapot jelent.
- 35 Másodszor, az arányosság elvét illetően meg kell jegyezni, hogy a 2945/94 rendelet ötödik preambulumbekkezdésében a jogalkotó a korábbi tapasztalatokra, többek között az export-visszatérítések kapcsán korábban megállapított szabálytalanságokra és visszaélésekre hivatkozik. A Bíróság korábban már megállapította a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjában foglalt szankció arányosságát, úgy ítélve meg, hogy az nem sérti az arányosság elvét, ezért azt nem lehet sem a közösségi szabályozás által kitűzött cél, nevezetesen a szabálytalanságok és visszaélések elleni küzdelem megvalósítására alkalmatlannak, sem az e cél eléréséhez szükséges mértéket meghaladónak tekinteni (a fent hivatkozott Káserei Champignon Hofmeister ügyben hozott ítélet 68. pontja és a C-385/03. sz., Káserei Champignon Hofmeister ügyben 2005. április 14-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-2997. o.] 31. pontja).

- 36 Harmadszor, az AOB Reuter által hivatkozott indokolást illetően, elegendő emlékeztetni arra, hogy egyrészt a 3665/87 rendelet 11. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésében foglalt taxatív felsorolást nem lehet újabb, mentesülést eredményező – különösen az exportőr felróható magatartásának hiányára alapított – esettel kiegészíteni, másrészt pedig, hogy a Bíróság korábban már kimondta, hogy a szerződő partner felróható magatartása vagy hibája a szokásos kereskedelmi kockázatok körébe tartozik, és nem tekinthető előre nem láthatónak a kereskedelmi tranzakciók során. Az exportőr szabadon választja meg szerződő társait, és neki kell gondoskodnia a megfelelő óvintézkedések megtételéről, akár az előbbiekkal kötött szerződésbe foglalt kikötésekkel, akár külön biztosíték alkalmazásával (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Käserei Champignon Hofmeister ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet 80. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 37 Az előzőekben kifejtettekre tekintettel az előterjesztett kérdést úgy kell megválaszolni, hogy a 3665/87 rendelet 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ott írt szankció alkalmazandó azon exportőrrel szemben, aki valamely áru tekintetében export-visszatérítést igényelt, amennyiben az említett áru – a vele szerződő fél csalárd magatartása következtében – nem került kivitelre.

A költségekről

- 38 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

Az 1994. december 2-i 2945/94/EK bizottsági rendelettel módosított, a mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer alkalmazásának közös részletes szabályai megállapításáról szóló, 1987. november 27-i 3665/87/EGK bizottsági rendelet 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ott írt szankció alkalmazandó azon exportőrrel szemben, aki valamely áru tekintetében export visszatérítést igényelt, amennyiben az említett áru – a vele szerződő fél csalárd magatartása következtében – nem került kivitelre.

Aláírások